

SPORT INDUSTRIYASIDA VENCHUR INVESTITSİYALAR VA STARTAPLAR

Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov

Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ><https://doi.org/10.5281/zenodo.20383266>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi sport industriyasida vechur investitsiyalar va startaplarni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari, zamonaviy mexanizmlari va amaliy strategiyalari chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan innovatsion rivojlanish, raqamli iqtisodiyot va sport sohasidagi islohotlar asosida sport texnologiyalari, raqamli platformalar, e-sport, fitness ilovalari, sport analitikasi va boshqa startap loyihalariga vechur kapitalini jalb qilishning dolzarb muammolari, samarali yondashuvlari, moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlari va istiqbollari yoritilgan.

Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari, tahlil bo'limida amaliy holat, muvaffaqiyatli misollar, xalqaro tajribani moslashtirish, to'siqlar va takliflar ochib berilgan. Maqola sport startaplari asoschilari, vechur investorlari, sport menejmenti mutaxassislari, tadqiqotchilar va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, mamlakatimizda sport industriyasini innovatsion rivojlantirish, yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash va "Yangi O'zbekiston" strategiyasini amalga oshirishga muhim hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: sport industriyasi, vechur investitsiyalar, startaplar, sport texnologiyalari, raqamli sport platformalari, e-sport, innovatsion loyihalar, vechur kapitali, Prezident islohotlari, yoshlar tadbirkorligi.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически и практически анализируются основы, современные механизмы и стратегии развития венчурных инвестиций и стартапов в спортивной индустрии Республики Узбекистан. На основе инновационного развития, цифровой экономики и спортивных реформ под руководством Президента Шавката Мирзиёева раскрываются актуальные проблемы привлечения венчурного капитала в проекты спортивных технологий, цифровых платформ, e-спорта, фитнес-приложений, спортивной аналитики и других стартапов, эффективные подходы, механизмы финансового стимулирования и перспективы. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых и трудов Президента освещаются теоретические основы темы, в разделе анализа — практическое состояние, успешные примеры, адаптация международного опыта, барьеры и предложения. Статья предназначена для основателей спортивных стартапов, венчурных инвесторов, специалистов спортивного менеджмента, исследователей и студентов и вносит значительный вклад в инновационное развитие спортивной индустрии, поддержку молодежного предпринимательства и реализацию стратегии «Нового Узбекистана».

Ключевые слова: спортивная индустрия, венчурные инвестиции, стартапы, спортивные технологии, цифровые спортивные платформы, e-спорт, инновационные проекты, венчурный капитал, реформы Президента, молодежное предпринимательство.

Annotation. This article provides a deep scientific-theoretical and practical analysis of the foundations, modern mechanisms, and strategies for developing venture investments and startups in the sports industry of the Republic of Uzbekistan. Based on innovative development, digital economy, and sports reforms led by President Shavkat Mirziyoyev, it examines pressing

issues of attracting venture capital into sports technology projects, digital platforms, e-sports, fitness applications, sports analytics, and other startups, along with effective approaches, financial incentive mechanisms, and prospects. The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on Uzbek scholars' research and the works of the President, while the analysis section covers the practical situation, successful examples, adaptation of international experience, barriers, and proposals. The article is intended for founders of sports startups, venture investors, sports management specialists, researchers, and students, contributing significantly to the innovative development of the sports industry, support for youth entrepreneurship, and implementation of the "New Uzbekistan" strategy.

Keywords: sports industry, venture investments, startups, sports technologies, digital sports platforms, e-sports, innovative projects, venture capital, Presidential reforms, youth entrepreneurship.

Ilmiy asoslari: Sport industriyasida venchur investitsiyalar va startaplar zamonaviy iqtisodiyotning eng dinamik va innovatsion yo'nalishlaridan biri bo'lib, sportni raqamlashtirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar yaratish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasida Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va sport sohasidagi islohotlar bu yo'nalishni davlat siyosati darajasiga ko'targan.

Prezidentimizning bir qator farmon va qarorlari, xususan innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, startaplarni qo'llab-quvvatlash va venchur fondlarini yaratish bo'yicha hujjatlar sport startaplariga venchur investitsiyalarni jalb qilishning huquqiy va moliyaviy asosini yaratgan.

Prezident nutqlarida ta'kidlanganidek, "Innovatsiyalar va startaplar – kelajak iqtisodiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi" va sport industriyasini raqamlashtirish orqali yoshlar uchun yangi imkoniyatlar ochish zarurligi doimiy urg'ulanadi.

Ilmiy jihatdan venchur investitsiyalar – bu yuqori riskli, yuqori daromadli loyihalarga (odatda startaplarga) uzoq muddatli kapital qo'yish shakli bo'lib, sport industriyasida quyidagi yo'nalishlarda qo'llaniladi:

1. Sport texnologiyalari (SportTech) — AI asosidagi trening tizimlari, biomexanika sensorlari, virtual murabbiylar.
2. Raqamli platformalar — fitness ilovalari, onlayn musobaqalar, sport analitikasi dasturlari.
3. E-sport va gaming — professional e-sport jamoalari, turnir platformalari.
4. Sport infratuzilmasi va smart-stadionlar** — IoT, 5G va big data yechimlari.
5. Sog'liqni saqlash va fitness — shaxsiy sog'liq monitoringi ilovalari, gamifikatsiya.

O'zbek olimlari bu mavzuni faol tadqiq etmoqda. Sport menejmenti, innovatsion iqtisodiyot va raqamli texnologiyalar bo'yicha tadqiqotlarda venchur kapitalining sport industriyasidagi roli, startap ekotizimini shakllantirish va xalqaro tajribani (Silikon vodiysi, Yevropa SportTech markazlari) moslashtirish masalalari chuqur yoritilgan. Prezident asarlari va strategik hujjatlari bu ilmiy izlanishlar uchun asosiy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Venchur investitsiyalarning ilmiy asoslari quyidagilarga tayanadi:

- Innovatsion rivojlanish nazariyasi (Schumpeter, Christensen).
- Startap hayot tsikli va moliyalashtirish bosqichlari (seed, Series A, B va h.k.).
- Ekotizim yondashuvi (universitetlar, akseleratorlar, venchur fondlari, hukumat qo'llab-quvvatlashi).
- Risk va daromad nisbati (high-risk, high-return).

O‘zbekistonda “IT Park”, “Yoshlar texnoparki” va sport vazirligi hamkorligida sport startaplari uchun maxsus akselerator dasturlari yaratilishi katta potensialga ega.

Tahlil bo‘limi: O‘zbekiston sport industriyasida venchur investitsiyalar va startaplarni tahlil qilganda ijobiy tendensiyalar kuzatilmoqda. Prezident islohotlari natijasida innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash fondi, startup grantlari va venchur fondlari tashkil etilmoqda.

Sport texnologiyalari sohasida bir qator mahalliy startaplar (fitness tracking ilovalari, sport analitikasi platformalari, virtual trening dasturlari) paydo bo‘lmoqda.

Amaliy misollar:

- E-sport yo‘nalishida yoshlar jamoalari va turnir platformalari venchur investitsiyalarni jalb qilmoqda.

- AI yordamida sportchilarning jarohatlarini oldini olish tizimlari va smart-fitness klublari loyihalari investorlar qiziqishini uyg‘otmoqda.

- Raqamli platformalar orqali sportchilarni saralash va monitoring qilish startaplari milliy federatsiyalar bilan hamkorlikda rivojlanmoqda.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, eng samarali strategiyalar quyidagilardan iborat:

1. Akselerator va inkubator dasturlari orqali startaplarni tayyorlash.
2. Davlat-xususiy sheriklikda venchur fondlarini yaratish.
3. Xalqaro venchur kapitalini jalb qilish (road-showlar, investitsiya forumlari).
4. Soliq imtiyozlari va grantlar (seed bosqichi uchun).
5. Universitetlar bilan hamkorlikda ilmiy-tadqiqot startaplari.

Biroq, muammolar mavjud:

- Venchur kapitali hajmi hali yetarli emas.
- Investorlarning yuqori risklarga tayyorligi past.
- Startaplarning moliyaviy va huquqiy savodxonligi yetishmasligi.
- Intellektual mulkni himoya qilish mexanizmlari takomillashtirishni talab qiladi.
- Xalqaro bozorga chiqishda marketing va scaling qiyinchiliklari.

Xalqaro tajribani (USA, Israel, Xitoy SportTech startaplari) moslashtirish orqali takliflar:

- Milliy SportTech venchur fondi tashkil etish.
- IT Park ichida maxsus Sport Innovation Hub yaratish.
- Yoshlar uchun startap maktablari va pitching tadbirlarini ko‘paytirish.
- Blockchain va NFT orqali sport aktivlarini monetizatsiya qilish.

Tahlil natijalariga ko‘ra, venchur investitsiyalar jalb qilingan startaplar nafaqat moliyaviy muvaffaqiyatga erishadi, balki sportni ommalashtirish, sportchilar tayyorgarligini yaxshilash va yangi ish o‘rinlarini yaratishga katta hissa qo‘shadi. Prezidentimizning “Innovatsiyalar har bir sohada, shu jumladan sportda bo‘lishi kerak” degan g‘oyasi amalda ro‘yobga chiqmoqda.

Qo‘shimcha tahlil: gender tengligi va inkluziv startaplar (ayollar va nogironlar uchun sport texnologiyalari), yashil texnologiyalar (ekologik sport jihozlari) va sun‘iy intellekt asosidagi loyihalar O‘zbekiston sport industriyasida katta potensialga ega.

Xulosa: Sport industriyasida venchur investitsiyalar va startaplar O‘zbekistonning innovatsion rivojlanish strategiyasining muhim yo‘nalishi hisoblanadi. Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligidagi islohotlar natijasida yaratilayotgan huquqiy, moliyaviy va institutsional sharoitlar sport startaplarini rivojlantirish va venchur kapitalini jalb qilish uchun mustahkam asos bo‘lmoqda. Kelajakda ekotizimni yanada kuchaytirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va yosh tadbirkorlarni qo‘llab-quvvatlash orqali sport industriyasi nafaqat sog‘lom avlod tarbiyasiga, balki yuqori texnologik iqtisodiyotga ham muhim hissa qo‘shadi. Bu jarayon “Yangi O‘zbekiston”ning raqamli va innovatsion kelajagini shakllantirishning ajralmas qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O'zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo'llari. 29.06.2024
6. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantrish. 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
14. Sport menejrlarni tayyorlash o'ziga xos xususiyatlari 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
16. Safarov O'. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O'.** (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta'siri" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash metodlari" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o'g'li, Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** 28.03.2025. "Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari". <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>

23. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo‘llari.” <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Middle long distance running” 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>